

अनुसूचित जाती उपयोजना अंतर्गत अनुसूचित जाती/
नवबौध्द शेतकऱ्यांना शेतीसाठी अर्थसहाय्य देण्याची विशेष
घटक योजना सन २०१५-१६ मध्ये राज्यात राबविण्यासाठी
उर्वरित ३० टक्के निधीस वित्तीय मान्यता देणेबाबत

महाराष्ट्र शासन
कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: विधयो-१५१५/ प्र.क्र.११५/४अ

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक
मंत्रालय विस्तार, मुंबई -४०० ०३२
तारीख: ०५ फेब्रुवारी, २०१६

वाचा :-

- १) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाचे पत्र क्र. विधयो-२०१४ /प्र.क्र.६०/विधयो,
दिनांक १२ मार्च, २०१५
- २) वित्त विभागाचे परिपत्रक क्र. अर्थसं-२०१५/प्र.क्र.८५/अर्थ-३, दि.१७ एप्रिल, २०१५,
- ३) वित्त विभागाचे परिपत्रक क्र. संकीर्ण-२०१५/प्र.क्र.३४/कोषा. प्रशा-५, दि. २४ जुलै, २०१५
- ४) शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग, क्र. विधयो-१५१५/ प्र.क्र. ११५/४अ, दि. २३ जून, २०१५
- ५) कृषी आयुक्तालयाचे पत्र क्र. विप्र-७/विधयो//बीडीएस/१५-१६/१०/२०१५, दि. ५/१/२०१६
- ६) कृषी आयुक्तालयाचे पत्र क्र. विप्र-७/विधयो//बीडीएस/१५-१६/६८/२०१५, दि. २९/१/२०१६

प्रस्तावना :-

दारिद्र्य रेषेखाली असणाऱ्या अनुसूचित जाती / नवबौध्द शेतकऱ्यांचे उत्पन्न वाढवून त्यांना दारिद्र्य रेषेवर आणण्यासाठी अर्थसहाय्य देण्याची योजना कृषि विभागामार्फत विशेष घटक योजनेअंतर्गत १९८२ पासून राज्यामध्ये राबविण्यात येत आहे. या योजनेंतर्गत जमीन सुधारणा, निविष्ठा पुरवठा, पीक संरक्षण औजारे / शेतीची सुधारित औजारे, बैलगाडी, बैलजोडी/ रेडेजोडी, इनवेल बोअरिंग, जुनी विहिर दुरुस्ती, पाईपलाईन, पंपसेट, ताडपत्री, नविन विहिर इत्यादी बाबीवर अनुसूचित जाती/ नवबौध्द शेतकऱ्यांना अनुदान देण्यात येते.

सदर योजना सन २०१५-१६ मध्ये राज्यात राबविण्यासाठी सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने ₹१९११८.६३ लक्ष (अक्षरी रुपये एकशे एकव्याण्णव कोटी, अठरा लक्ष, त्रेसष्ट हजार फक्त) नियतव्यय मंजूर झाल्याचे संदर्भाधीन अ.क्र. १ येथील पत्राने कळविले आहे. वित्त विभागाच्या दि. १७ एप्रिल, २०१५ च्या परिपत्रकान्वये जिल्हा वार्षिक योजनेच्या तरतूदी, तसेच सामाजिक न्याय व आदिवासी विकास विभागाच्या जिल्हा वार्षिक योजनेच्या तरतूदी १००% वितरित करण्यास सहमती दर्शविली आहे. अनुसूचित जाती उपयोजना ही सामाजिक न्याय विभागाची जिल्हा वार्षिक योजना आहे. सन २०१५-१६ मध्ये सदर योजना राज्यात राबविण्यासाठी ₹१९११८.६३ लक्ष निधीच्या कार्यक्रमास प्रशासकीय व ७० टक्के मर्यादेत ₹१३३८३.०४ लक्ष निधीच्या कार्यक्रमास संदर्भाधीन अ.क्र.४ येथील शासन निर्णयान्वये वित्तीय मान्यता देण्यात आली आहे.

सदर योजनेअंतर्गत एकूण उपलब्ध तरतूदीपैकी, ७० टक्के मर्यादेत वितरित केलेला ₹ १३३८३.०४ लक्ष निधी वजा जाता, उर्वरित ३० टक्के तरतूद ₹ ५७३५.५९ लक्ष (अक्षरी रूपये सत्तावण्ण कोटी पस्तीस लक्ष एकोणसाठ हजार फक्त) निधीच्या कार्यक्रमास वित्तीय मान्यता देण्यासाठी शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय:-

१) अनुसूचित जाती / नवबौद्ध शेतकऱ्यांचे शेतातील पिकांचे उत्पादन वाढवून त्यांच्या उत्पन्नात वाढ करण्यासाठी अनुसूचित जाती / नवबौद्ध शेतकऱ्यांना शेतीसाठी अर्थसहाय्य देण्याची अनुसूचित जाती उपयोजना (विशेष घटक योजना) सन २०१५-१६ मध्ये राज्यात राबविण्यासाठी सामाजिक न्याय विभागाने उपलब्ध करून दिलेल्या एकूण ₹ १९११८.६३ लक्ष नियतव्ययापैकी उर्वरित ३० टक्के, म्हणजेच ₹ ५७३५.५९ लक्ष (अक्षरी रूपये सत्तावण्ण कोटी पस्तीस लक्ष एकोणसाठ हजार फक्त) निधीच्या कार्यक्रमास या आदेशान्वये शासनाची वित्तीय मान्यता देण्यात येत आहे.

२) या योजनेअंतर्गत वितरित करण्यात येत असलेला ₹ ५७३५.५९ लक्ष (अक्षरी रूपये सत्तावण्ण कोटी पस्तीस लक्ष एकोणसाठ हजार फक्त) निधीचा खर्च सन २०१५-१६ करिता खालील लेखाशिर्षांतर्गत मंजूर असलेल्या तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

लेखाशिर्ष :- मागणी क्र. डी-३

२४०१-पीक संवर्धन

८००- इतर खर्च

८०० (दोन) पंचवार्षिक योजनेअंतर्गत योजना

राज्य योजनाअंतर्गत योजना, विशेष घटक योजना

(००)(०३) दारिद्र्य रेषेच्यावर आणण्यासाठी अनुसूचित जाती

उपयोजनेअंतर्गत शेतकऱ्यांना अर्थसहाय्य

(२४०१ १११४), ३३- अर्थसहाय्य

३) या योजनेंतर्गत जमीन सुधारणा, निविष्ठा पुरवठा, पीक संरक्षण ओजारे / शेतीची सुधारित औजारे, बैलगाडी, बैलजोडी/ रेडेजोडी, इनवेल बोअरिंग, जुनी विहिर दुरुस्ती, पाईपलाईन, पंपसेट, ताडपत्री, नविन विहिर इत्यादी घटकांचे वितरण अनुसूचित जाती / नवबौद्ध शेतकऱ्यांना करताना, दि. २३ जून, २०१५ अन्वये निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयासोबतच्या परिशिष्ट (एक) मधील कार्यक्रम व परिशिष्ट (तीन) मध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक सूचनांचे तंतोतंत पालन करण्यात यावे. त्याचप्रमाणे उपरोक्त योजना राबविताना दि. २३ जून, २०१५ च्या शासन निर्णयासोबत निर्गमित केलेल्या परिशिष्ट (चार) मधील कार्यपद्धतीचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे.

४) जे लाभार्थी, नविन विहिर या घटकाचा लाभ घेणार आहेत, त्यांचे साठी प्रती लाभार्थी अनुदानाची कमाल मर्यादा ₹ ७०,०००/- ते ₹ १,००,०००/- राहिल व जे लाभार्थी, नविन विहिर या घटकाचा लाभ घेणार नाहीत, त्यांचेसाठी अनुदानाची कमाल मर्यादा ₹ ५०,०००/- (अक्षरी रूपये पन्नास हजार फक्त) राहिल. नविन विहिर या घटकासाठी कमाल मर्यादा ₹ १,००,०००/- असली तरी, विहिर खोदाईसाठी खर्च कमी झाल्यास, खर्चाच्या मर्यादेइतकेच अनुदान देय राहिल.

५) सदर योजनेच्या अमंलबजावणीसाठी सविस्तर मार्गदर्शक सूचना कृषि संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी निर्गमित कराव्यात. या मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करतेवेळी दि. २३ जून, २०१५ अन्वये निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयातील परिच्छेद क्र.६ मधील (i) ते (vi) उपमुद्यांचा प्राथम्याने अंतर्भाव करण्याची दक्षता घ्यावी. या योजनेचा खर्च मासिक निधी विवरणपत्राच्या मर्यादेत होईल, याची दक्षता कृषि संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी घ्यावी.

६) सदर योजनेअंतर्गत या शासन निर्णयान्वये वितरित करण्यात येत असलेला निधी वितरित करणेसाठी विविध स्तरावरील अधिकार्यांना पुढीलप्रमाणे आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे व या निधीचे जिल्हानिहाय वितरण करण्यास त्यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे:-

अ.क्र.	स्तर	पदनाम
१	आयुक्तालयस्तर	सहाय्यक संचालक (लेखा-१), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२	विभागस्तर	विभागीय कृषि सह संचालक कार्यालयातील लेखाधिकारी
३	जिल्हास्तर	मुख्य वित्त व लेखा अधिकारी, जिल्हा परिषद
४	तालुकास्तर	तालुका कृषि अधिकारी

७) योजनेंतर्गत उपलब्ध करून दिलेला निधी, योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांमधील अटी व शर्तीच्या अधीन राहून खर्च होईल व त्याबाबतचा मुल्यमापन सविस्तर अहवाल शासनाला विहित मुदतीत सादर केला जाईल, याची दक्षता घ्यावी. त्याचप्रमाणे, सदर योजनेअंतर्गत लाभ देण्यात आलेल्या लाभार्थ्यांचा फलनिष्पत्ती अहवाल प्रत्येक जिल्ह्यांकडून प्राप्त करून त्यांचे कृषि आयुक्तालय स्तरावर संकलन करावे. प्रत्येक आर्थिक वर्षामध्ये निधी वितरणाच्या प्रस्तावासोबत सदर फलनिष्पत्ती अहवाल शासनास सादर करावा. सदर योजना राबविताना गरजू लाभार्थ्यांनाच लाभ देण्यात येत आहे, याबाबत खातरजमा करावी. सदर योजनेचा मागील पाच वर्षांचा मुल्यमापन अहवाल तयार करावा.

८) सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या दि. १७ एप्रिल, २०१५ व दि. २४ जुलै, २०१५ रोजीच्या शासन परिपत्रकातील अटींची पूर्तता करून निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०२०५१७१६१५८००१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सिध्दार्थ चवरे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२. सर्व विभागीय आयुक्त
३. सर्व सन्माननीय विधीमंडळ सदस्य यांना महाराष्ट्र विधानमंडळ द्वारा
४. संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, पुणे (१० प्रतीसह)
५. संचालक, समाज कल्याण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
६. सर्व संचालक / सहसंचालक, कृषि आयुक्तालय, पुणे
७. सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक,
८. जिल्हाधिकारी व सदस्य सचिव, जिल्हा नियोजन समिती (सर्व)
९. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
१०. सर्व अतिरिक्त मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
११. सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी
१२. सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
१३. व्यवस्थापकीय संचालक, महाबीज अकोला
१४. सर्व कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद
१५. विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी, सर्व जिल्हे
१६. जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१७. महालेखापाल महाराष्ट्र (लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई / नागपूर
१८. महालेखापाल महाराष्ट्र (लेखा परिक्षा) मुंबई / नागपूर
१९. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
२०. सामाजिक न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२ (कार्यासन विधयो -१)
२१. ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२
२२. सहसंचालक (विधयो) कार्यालय संचालक, समाज कल्याण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे- १
२३. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
२४. वित्त विभाग व्यय-१ / अर्थसंकल्प-१३, मंत्रालय, मुंबई
२५. नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२
२६. सर्व सह सचिव/उप सचिव/ अवर सचिव / कार्यासन अधिकारी (फक्त कृषि), कृषि व पदुम विभाग
२७. मा. मंत्री (कृषि), यांचे खाजगी सचिव
२८. मा. राज्यमंत्री (कृषि), यांचे खाजगी सचिव
२९. निवड नस्ती (४अ)